

■ להלכה, יש אומרים שיכול להשהות בתנור רק כשכבר שקרמו פניה המודבקות בתנור (שו"ע שם ט, ה). ויש אומרים, שדי בכך שנאפתה מכל צד שהוא (משנ"ב שם בשם האחרונים, וכתב שאפשר שכן הוא דעת השו"ע). ויש אומרים שצריך שהפת תאפה משני צדדיה (מג"א ט"ז שם בדעת הרמ"א, וראה בביאור הגר"א שם, שהרמ"א כתב כן רק בפת עבה, אך בפת רגילה די בכך שצד אחד נאפה).

דְּגַנֵי הַבְּרֵיאָה דְּרִיזִין הֵן להקריב קרבן פסח, שכל העוסקים בקדשים זריזים וחכמים ולא יבואו לחתות (רש"י עירובין קג, א ד"ה בני).

הַתֵּם מְנַתֵּחַ הֶקֶא לֹא מְנַתֵּחַ ■ וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח רנד, א).

אָבֵל אֶתָּה מְבַעֵיר בְּמִדּוּרַת בֵּית הַמוֹקֵד, ואף שאינה לצורך גבוה אלא לצורך חימום רגלי הכהנים [כמבואר ברש"י במשנה], מותר להדליקה בשבת לפי שהיא בעזרה, והעזרה אינה נחשבת 'מושבותיכם' (תוס' יומא טו, ב ד"ה ואחת, וראה תוס' ישנים וריטב"א יומא שם שיישבו באופן אחד). ויש מפרשים, שמדורת בית המוקד מבעירים את האש על המזבח (רמב"ם פיה"מ א, יא, תוס' יומא שם בשם הר"ח), ומכיון שההדלקה לצורך מזבח אינה נחשבת 'מושבותיכם', מותר להדליקה בשבת (תוס' שם).

אֵי הָכִי אֶפְלוּ בְּשֶׁבֶת נָמִי, ורב הונא אכן חולק על רב חסדא וסובר שבשבת עצמה מותר להדליק מדורת בית המוקד (פני הוישע, נדר הקודש תמיד כה, ב, וראה בפסקי תוס' תמיד ב, שכתב כן).

לְמַשְׁרֵי אֶקְרִים וּפְדָרִים כשמבעיר בהם האור בערב שבת, שאם לא, אסור להקטירם בשבת כמבואר להלן (כד, ב) 'עולת שבת בשבת' ולא עולת חול בשבת (תוס', וראה תוס' יומא מו, א ד"ה אבל שתייצו סתירת הסוגיות באופנים אחרים). והטעם, שכשלא הובערה בהם האור, הקטרת האימורים מדיני הקרבן הוא, ואין מקטירים קרבן של חול בשבת. אך כשהובערה בהם האור, הקטרת האימורים הוא משום שהם נעשו כלחמו של מזבח, וחובת הקטרתם היא מדיני המזבח ודוחה את השבת (חי הגר"ח על הש"ס יומא מו).

ומדורת בית המוקד אין להתיר מטעם זה, שאינה נחשבת צורך גבוה אלא צורך חימום רגלי הכהנים (רש"י). ואם צורך מדורת המוקד היא שממנה מבעירים את האש על המזבח [כפירוש הרמב"ם והר"ח הנ"ל], הטעם שאינה נחשבת צורך גובה, הואיל והאש הזו אינה דולקת על המזבח (הערות הגר"ש אלישיב).

וּשְׂמוּאֵל אָמַר קְדֵי שְׁלֵא יֵאמְרוּ הֶבֶא עֲצִים וְנִנְיַח תַּחְתֵּיהֶן, כלומר שהאש תאחז במדורה שתוכל לדלוק מעצמה ולא יצטרכו לומר הבא עצים להמשיך להדליקה, ומה שאמרו במשנה 'עד שתאחז ברובו', היינו ברוב המדורה ולא ברוב של כל עץ ועץ (ע"פ רש"י ד"ה כל), ויש שפירש, שאין כוונת המשנה 'רובו' כפשוטו, אלא 'רובו' הוא מלשון ריבוי, והיינו שידליק אש בריבוי עצים שתבער מאליה (רא"מ הרוויק). ■ וכן נפסק להלכה (שו"ע או"ח רנה, א).

עֵץ יְחִידִי רַב אָמַר רוב עֵקֵי וְאָמְרֵי לָהּ בְּרוב הִקְפּוֹ, שמאן דאמר רוב עובי סובר שצריך שהאש תיכנס ברוב עובי מבתוכו, ומאן דאמר ברוב הקיפו מיקל שדי בכך שתאחז ברוב הקיפו מבחוץ (שיטה ל"ו, ר"י מלוניל). ויש מפרשים, שאינו מיקל, אלא פעמים האש נתפסת ברוב עובי ועדיין לא נתפשטה ברוב הקיפו, ולפעמים הוא להיפך (תוספת שבת רנה, ב, בדעת השו"ע שם א, שפסק שצריך גם רוב עובי ורוב הקיפו, שפת אמת).

וּבְנִבְלִין קְדֵי שְׂתַאֲחֶז הָאוֹר בְּרובו, ולא חוששים שמא יחתה בגחלים, ואף שלגבי תבשיל אסור חז"ל להשהות על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה [גם כשהאש דולקת היטב] כדלהלן, זה לפי שיש לחשוש שמא מחמת טרדתו בבישול המאכלים לשבת ירצה למהר את בישולם ויבוא לחתות בגחלים, משא"כ במדורה אין לחשוש לכך (משנ"ב מהד' דרשו רנה הע' 1, וראה שם מה הדין בחימום לצורך רחיצה ולצורך חימום הבית).

רַבִּי יְהוּדָה אוֹמֵר בְּפַחְמִין כָּל שְׂהוּא, ואף תנא קמא מודה לרבי יהודה שבפחמין די בכל שהוא, ולא צריך שתאחז האור ברובו כבמדורה (ב"י רנה ד"ה ובפחמין בדעת הטור שם, ובאליה רבה שם ב כתב, שכן משמע בירושלמי שבת א, יא). ויש מפרשים שלתנא קמא גם בפחמין צריך שתאחז האור ברובו (ב"י שם בדעת הרמב"ם שבת ג, ט). ■ להלכה, יש אומרים שבפחמין די בכל שהוא (שו"ע או"ח רנה, ב).

גְּמָרָא. כְּמֵאֲכָל בֶּן דְּרוֹסָא, והוא שליש בישול (רש"י, טור או"ח רנג). ויש מפרשים שהוא חצי בישול (רמב"ם וראב"ד שבת ט, ה). להלכה, שיעור בן דורסאי הוא חצי בישול (שו"ע או"ח רנד, ב, אולם ראה שו"ע י"ד קיג, ח), ובמקום הדחק יש להקל שהוא שליש בישול (משנ"ב רנג, לח, וראה בערות דרשו שם איך משרעים שיעורים אלו).

כָּל שְׂהוּא כְּמֵאֲכָל בֶּן דְּרוֹסָא אֵין בוּ מְשוּם בְּשׁוּלֵי נְקָרִים, ודוקא כשהורידו אותו מהאש יכול הגוי להחזירו לאש ואין בו משום בישולי עכו"ם כשהתבשל כמאכל בן דורסאי, אך אם לא הורידו אותו מהאש, די בכך שהישראל הדליק את האש כדי שהבישול לא יהיה נחשב כבישולי עכו"ם (גמרא ע"ז לה, א).

כָּל שְׂהוּא כְּמֵאֲכָל בֶּן דְּרוֹסָא מוֹתֵר לְהַשְׁהוּתוֹ זְכוּ, ואין לחוש שמא יחתה בגחלים, הואיל והמאכל יתבשל גם ללא חיתוי בגחלים (רא"ש שבת ג, א). ויש מפרשים, שאין לחוש שמא יחתה בגחלים הואיל וגם כעת המאכל ראוי קצת לאכילה (שיטה לר"ן, אור זרוע ב, ח, וראה בשו"ע הרב רנג, ח שכתב את שני הטעמים).

וחכמים להלן (לו, ב) סוברים, שאסור להשהות תבשיל שלא התבשל כל צורכו על גבי כירה שאינה גרופה וקטומה, והסוגיא כאן סוברת כחנניה (בעל המאור שם), ויש מפרשים, שחכמים וחנניה נחלקו רק בקדירה שהתבשיל אינו נמצא על האש ממש, אבל בצלי שנמצא על האש גם חכמים סוברים שכשנצלה כמאכל בן דורסאי אין לחוש שמא יבוא לחתות בגחלים, שאם יחתה בגחלים יחרך הברשר (רמב"ן במלחמות שם בדעת הר"ף, רשב"א לעיל ית, ב בדעת הרמב"ם שבת ג, טז).

■ להלכה, מותר להשהות על גבי גחלים בשר שנצלה כמאכל בן דורסאי, ואין חוששים שמא יחתה בגחלים, שמאחר וראוי הוא לאכילה למה יחתה בגחלים להפסידו (שו"ע או"ח רנד, ב וביה"ל שם).

קְדֵי שְׂקִירָמוּ פִּנְיָה הַמְדוּבָקִין בְּתַנּוּר, ורבי אליעזר מחמיר יותר מחכמים, שהצד הנמצא כלפי האש נאפה תחילה והצריך שיהיו זמן שגם הצד הנדבק לתנור יאפה (רש"י). ויש מפרשים, שרבי אליעזר מיקל יותר מחכמים, שהצד המודבק בתנור נאפה תחילה והוא שיעור זמן מועט יותר (תוס' ע"פ הירושלמי, וראה בתוס' רעק"א בשם השושנים לדוד שתמה, איך יתכן שהראשונים נחלקו במציאות) [ולחכמים אסור להשהות פת בתנור עד ששני הצדדים יאפו (ט"ז רנד, ב, בדעת הרמ"א שם ה)]. ויש מפרשים, שלחכמים כל שנאפה מאיזה צד שהוא יכול להשהותו בתנור, ולכן הגמרא לא הסתפקה לחכמים (ביאור הגר"א שם בדעת הרמב"ם הוטור, וראה במגיד משנה שבת ג, יח בדעת הרמב"ם, שממה שהגמרא הסתפקה לרבי אליעזר מוכח שהלכה כמותו).